

PRÁVNÍCI SE OBÁVAJÍ O OSUD DIGITÁLNÍ ÚSTAVY. STIHNEME TO, TVRDÍ ÚŘAD

STÁT MÁ ČTVRT ROKU NA TO, ABY ZVEŘEJNIL, JAKÉ ÚŘEDNÍ ÚKONY SE STANOU SOUČÁSTÍ TAKZVANÉ DIGITÁLNÍ ÚSTAVY. S AGENDOU SAMOSPRÁV SE V NÍ NEPOČÍTÁ.

Michal Kalina
michal.kalina@economia.cz

V dostupnosti komunikace s úřady na dálku nepatří Česko v Evropě mezi přeborníky. Současná pandemie nemoci covid ale ukázala, jak praktické to může být. Většímu rozšíření těchto služeb pomůže především zákon o právu na digitální služby, takzvaná digitální ústava, která má být plně funkční do čtyř let. Zatím má stát do 1. února 2021 sestavit katalog služeb, tedy výčet povinností a úkonů úřadů, které s nimi budou moci občané a podnikatelé řešit výhradně digitálně, pokud se pro takový postup rozhodnou. Naplňování zmíněné digitální ústavy sledují i významní čeští právníci z platformy Rozumné právo, kteří mají obavu, aby spuštění moderní komunikace se státem nezpozdílo například řešení pandemie nemoci covid.

Členové platformy proto nedávno vládu vyzvali, aby termín bezpodmínečně dodržela a digitalizaci nijak nezbrzdila. „Zdá se mi, že existuje riziko, že se to nestihne. Víme, že nyní odborníci řeší spíše věci spojené s nouzovým stavem. Nechci je podceňovat, ale jedná se o hodně komplexní otázky a precizně formulovaný legislativní text,“ říká spoluautorka výzvy Hana Gawlasová z advokátní kanceláře Squire Patton Boggs.

Náměstek ministra vnitra Jaroslav Soukal, který má tuto agendu na starosti, však ubezpečuje, že resort důležitý krok k elektronickému úřadování stihne. „Stát rozhodně termín dodrží. Momentálně se zpracování katalogu dokončuje. Protože je evidence služeb spojena s plánem digitalizace, je nutné, aby podklady byly hotové do 16. listopadu. Poté bude zahájena příprava materiálu pro vládu,“ uvedl Soukal.

Obavy právníků vycházejí ze skutečnosti, že Česko patří v digitalizaci veřejné správy k nejpomalejším v Evropské unii. Autoři výzvy v souvislosti s tím upozorňují i na to, že katalog nebude obsahovat dostatek funkcí pro samosprávu. „Při publikaci nebude katalog patrně obsahovat digitální služby a úkony samosprávy, a to ani ty, které samospráva činí v takzvané vrchnostenské pozici (například při vymáhání dodržování vyhlášek – pozn. red.),“ říká Adéla Havlová z advokátní kanceláře Havel & Partners.

Podle výzvy by ale měl být výčet služeb dostatečně široký, aby umožnil pokrok digitalizace i u vlastní agendy krajů a obcí, jako je například řešení parkovacích oprávnění v zónách. A dále že by stát měl na této úrovni podpořit rozvoj digitalizace i finančně formou dotací.

Jenže zástupce ministerstva upozornil, že s takovým rozšiřováním zmíněný zákon ani stát nepočítají a nebude se na tom nic měnit. „Katalog vzniká v registru práv a povinností, který plní ústřední správní úřady,

Do čtyř let
Po spuštění katalogu služeb by měla většina úkonů státní správy fungovat i digitálně. Například přes datové schránky.

Foto: Profimedia

Když už se něco podaří zrealizovat, je to tak složité a neintuitivní, že se to jen pomalu prosazuje.

Jiří Peterka
publicista a člen rady ČTÚ

typicky ministerstva. Pro agendy samosprávy, které jsou definované zákony, vznikají šablony, například pro místní poplatky. Co se týče agend, které si upravují přímo samosprávy, zákon na ně nepamatuje, protože obce nejsou schopny tuto agendu do katalogu nahlásit,“ upřesnil Soukal. Po schválení katalogu bude mít stát další čtyři roky k tomu, aby se vyjmenované oblasti státní správy skutečně zdigitalizovaly a fungovaly.

To, že Česko v přístupu k digitálnímu jednání s úřady dlouhodobě zaostává, potvrzují i srovnání Evropské komise. Index Desí 2020 Česku v oblasti veřejných služeb přiřkl letos 22. místo ze sedmadvacítky, oproti loňskému žebříčku si stát pohoršil o jedno místo.

Zlepšení si resort vnitra příští rok slibuje od propojení s bankami, kdy by mělo pomoci bankovního ID být možné se přihlásit do Portálu občana či portálu úřadů státní správy, krajů i obcí.

„Kromě tradiční setrvačnosti a odporu k jakýmkoli změnám vidím hlavní problém v tom, že se veřejná správa vydala cestou hledání řešení, která obsáhnou vše a najednou. Když si k tomu přidáme ještě čím dál komplikovanější legislativu, tak se nedivme, jak to dopadá. A když už se něco podaří zrealizovat, je to tak složité a neintuitivní, že se to jen pomalu prosazuje,“ ohodnotil situaci odborník na digitalizaci a člen Rady Českého telekomunikačního úřadu Jiří Peterka.

Komentář

POLITICI BY SI ZA PANDEMIE MĚLI PŘESTAT ZAHRÁVAT S DŮVĚROU LIDÍ

Arthur Braun
advokát a managing partner v bpv Braun Partners

Svět zažívá pandemii, jaká tu sto let nebyla. Pandemii s více než milionem mrtvých, se závažnými následky u mnoha infikovaných a s brutálními ekonomickými důsledky pro nás všechny. Jediným řešením se zdá být vakcína. Momentálně se jich vyvíjejí desítky. Obvykle se na vývoj vakcíny počítá se třemi až čtyřmi lety. V Rusku a Číně se očkují první obyvatelé, aniž by proběhlo standardní testování (zejména zdoluhavá fáze číslo 3 s tisíci testovanými), které má prokázat účinnost vakcíny a absenci nežádoucích vedlejších účinků. V Anglii se nechávají dobrovolníci očkovat virem covid-19, což se až do dnešní doby odmítalo jako neetické.

Představme si, že na začátku roku 2021 budou na trhu první vakcíny. Pak nastávají dva scénáře:

Buď se budou chtít nechat naočkovat všichni, pak ale i přes velkorýse objednávky států EU (program COVAX) nemáme vakcín dost. Vždyť ani dnes se ve většině evropských zemí nedaří zajistit očkování proti chřipce pro všechny zájemce. EU řeší přidělování evropské vakcíny proti covidu-19 různě. Británie jako jedna ze zemí s největšími zkušenostmi s touto nemocí se při výběru osob, které by vakcínu měly dostat, bude řídit podle věku a rizikovitosti očkovaného. Jako první budou očkováni ti, kteří ochranu potřebují nejvíce, tedy obyvatelé pečovatelských domů a podobných zařízení, pak lidé starší 80 let a zaměstnanci ve zdravotnictví, pak různé věkové kohorty až do 55 let. Česko

Jak stát zařídí, aby se nechalo naočkovat dostatečné množství lidí? Apely a vzory?

do přednostní skupiny zařadilo i chronicky nemocné nad 65 let. Pro všechny, kteří se vůči vládě vymezují kriticky – členové vlády budou očkováni až v 5. skupině, až po vašem zubaři.

Na druhou stranu se může stát, že se nenechá očkovat dostatek lidí. Jeden přítel mi to vysvětlil takto: Chceš být první, kdo si koupí nový Windows s vědomím, že má ještě hodně nedostatků a ty se odstraní až v dalších letech, nebo si zatím vystačíš se starší verzí? Z výsledků říjnového průzkumu agentury STEM/MARK vyplývá, že dvě třetiny Čechů by se očkovat nenechaly, což je dokonce nárůst oproti výsledkům ze září, ačkoliv v říjnu už bylo jasné, že druhá vlna bude horší než březnová.

Očkování ale profitují i ti, kteří sami očkováni nejsou, protože zbytek populace je vakcínou chráněn a tím se přerušuje infekční řetězce. Pro tzv. státní imunitu stačí přibližně 70 procent populace. Pokud tedy mám obavu, že vakcína není dostatečně testovaná, pak je z mého hlediska rozumné vyčkat. Rozhodně člověka neuklidní vědomí, že společnostem vyvíjejícím vakcínu bylo smluvně zajištěno výrazné omezení ručení za vakcíny.

Pro společnost a národní hospodářství je však jakékoliv prodlení škodlivé. Nemůžeme čekat roky, až bude dosaženo 70procentního promoření (a umřou další tisíce lidí a budou se zavírat obchody, a to ještě doufejme, že zdravotnictví bude stále fungovat).

Jak stát zařídí, aby se nechalo naočkovat dostatečné množství lidí? Apely a vzory? V Rusku se nechala očkovat dcera prezidenta Vladimira Putina. Takové veřejné obětování dítěte je nevhodno demokratického právního státu. Lidé ale vzory potřebují. A to je přesně to, proč noční schůzka ministra Prymuly na Vyše-

hradě vyznívá tak katastroficky – vede k ještě větší ztrátě důvěry znejistěného obyvatelstva, které se už tak musí vypořádávat s mnoha zavádějícími informacemi a fámami.

Mají očkování dostat jako pozitivní motivaci potvrzení, se kterým budou moci bez omezení cestovat nebo chodit například do fitness center? Tento nápad se objevil na jaře, ale byl rychle zavržen. Mělo by být očkování povinné? V žádném z námi sledovaných zemí takové plány nejsou.

Takže přece jen dojde na nezáživné právní řešení: vakcína se bude smět uvést na trh, pokud projde standardním, případně zrychleným procesem. Potenciální finanční zisky vítěze závodu farmaceutických koncernů nesmějí hrát roli, bez ohledu na to, jestli vakcína přijde z USA, nebo z Evropy. A kdyby u jednotlivců nastaly nežádoucí vedlejší účinky, v Česku platí od začátku dubna zákon, že stát musí za újmu způsobenou povinným očkováním vyplácet kompenzace. Že nabytí účinnosti zákona spadlo do období vrcholící první vlny, je nadmíru šťastná souhra okolností, protože v řadě zemí (například na Slovensku) taková povinnost státu zakotvena není.

Jako poslední krok se ještě musí rozšířit platnost zákona i na očkování proti covidu-19, a to minimálně na dva roky. To je to, co může právní stát udělat – transparentní schvalovací řízení, a pokud by očkování sloužilo ku prospěchu společnosti přece jen ve výjimečných případech způsobilo újmu, pak tato újma musí být kompenzována.

Co mohou udělat politici? Přestat si zahrávat s důvěrou obyvatel.